

Hanne Bryn og Geir Grønnesby

Undersøkelse av røysfelt i Tromsdalen, Verdal kommune, Trøndelag

NTNU Vitenskapsmuseet
arkeologisk rapport 2023:12

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2023:12

Hanne Bryn og Geir Grønnesby

Undersøkelse av røysfelt i Tromsdalen, Verdal kommune, Trøndelag

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2014. Serien er ikke periodisk, og antall nummer varierer per år. Rapportserien benyttes ved endelig rapportering fra prosjekter eller utredninger, der det også forutsettes en mer grundig faglig bearbeidelse. Seriens layout ble revidert i 2022.

Tidligere utgivelser: <http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/publikasjoner>

Referanse

Bryn, H. & Grønnesby, G. (2023). *NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2023:12. Undersøkelse av røysfelt i Tromsdalen, Verdal kommune, Trøndelag*. NTNU Vitenskapsmuseet

Trondheim, mai 2023

Utgiver

NTNU Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi og kulturhistorie
7491 Trondheim
e-post: postmottak@museum.ntnu.no

Ansvarlig signatur

Bernt Rundberget (instituttleder)

Kvalitetssikret av

Ellen Grav (serieredaktør)

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf)

Forsidefoto

Røyser under opprensning, Da64302_044, Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

www.ntnu.no/museum

ISBN 978-82-8322-363-7
ISSN 2387-3965

Sammendrag

Bryn, H. & Grønnesby, G. (2023). *NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2023:12. Undersøkelse av røysfelt i Tromsdalen, Verdal kommune, Trøndelag*. NTNU Vitenskapsmuseet

I juli og august 2022 gjennomførte NTNU Vitenskapsmuseet en arkeologisk utgravning i Tromsdalen, Verdal kommune i forbindelse med utvidelse av det eksisterende kalkbruddet i området. Det aktuelle kulturminnet bestod av tre røysler som var tolket å være gravrøysler fra jernalder. Resultatet av utgravningen påviste ytterligere tre røysler innenfor området, som var betraktelig mindre enn de øvrige på lokaliteten. Samtlige av røysene innenfor området ble utgravd og det ble ikke gjort funn som kunne bidra til en tidfesting av røysene. Det ble ikke gjort gjenstandsfunn i steinmassene, og det ble heller ikke dokumentert noen form for indre oppbygging i form av kantkjede eller kammer.

Nøkkelord: Røys – Smie – Nyere tid

Hanne Bryn og Geir Grønnesby, Institutt for arkeologi og kulturhistorie, NTNU Vitenskapsmuseet, NO-7491 Trondheim

Summary

Bryn, H. & Grønnesby, G. (2023). *NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2023:12. Undersøkelse av røysfelt i Tromsdalen, Verdal kommune, Trøndelag*. NTNU Vitenskapsmuseet

In July and August 2022, the NTNU University Museum carried out an archaeological excavation in Tromsdalen, Verdal municipality in connection with the expansion of the existing limestone quarry in the area. The cultural site in question consisted of three cairns which were interpreted to be burial cairns from the Iron Age. The result of the excavation revealed a further three cairns within the area, which were considerably smaller than the others on the site. All the cairns within the area were excavated and no discoveries were made that could contribute to a dating of the cairns. No artefacts were found in the stone masses, nor was any form of internal structure in the form of curbstones or chamber documented.

Key words: Cairns – Forge – Recent era

Hanne Bryn and Geir Grønnesby, NTNU University Museum, Department of Archaeology and Cultural History, NO-7491 Trondheim

Arkivreferanser

Tromsdalen

Intrasisnr	2022/100
AskeladdenID	157483
Saksnummer (ePhorte)	2021/33469
Aksesjonsnummer	2022/100
Fotonr	Da64302
Fotogrammetri	Da64538

Fylke	Trøndelag
Kommune	Verdal
Gårdsnavn	Tromsdalen Nordre
Gårdsnummer	254/1
Lokalitet	Tromsdalen
Kulturminnetype	Røyser
Datering	Uvisst

Innhold

1	Innledning.....	9
1.1	Områdebeskrivelse.....	9
1.2	Kulturhistorisk bakgrunn og registreringer	11
1.3	Problemstillinger	14
1.4	Tid, deltagere.....	14
1.5	Formidling.....	15
2	Metode	16
2.1	Undersøkelsesmetode.....	16
2.2	Dokumentasjon	16
2.3	Innsamling av funn og prøver	17
3	Resultater	18
3.1	Røys 1	19
3.2	Røys 2	22
3.3	Røys 3	26
3.4	Smårøyser.....	28
3.4.1	Røys 4	28
3.4.2	Røys 5	29
3.4.3	Røys 6	30
3.5	Smie.....	31
4	Oppsummering av resultat og tolkninger	32
5	Referanser	33
6	Vedlegg.....	33

Figurliste

Figur 1. Kart over undersøkelsesområdet.....	10
Figur 2. Kart over registrerte lokaliteter i nærheten av planområdet.	12
Figur 3. Dronefoto med lokaliteten i forgrunnen og med kalkbruddet i bakgrunnen.	13
Figur 4. Ortofoto av lokaliteten etter avdekking og opprensing.	18
Figur 5. Kart over lokaliteten med alle funn..	19
Figur 6. Stadier av Røys 1.....	21
Figur 7. Profilkant i sjakt 1328 mot nordvest gjennom bunnen av Røys 1	22
Figur 8. Stadier av Røys 2.....	23
Figur 9. Kontekst 2127 sin plassering sør for Røys 2.....	24
Figur 10. Planfoto av 2127 før undersøkelse.....	25
Figur 11. Forhøyning 2209 sett mot sørøst.....	25
Figur 12. Profil 2236 gjennom forhøyning 2209.....	26
Figur 13. Stadier av Røys 3.....	27
Figur 14. Profil 661 gjennom forhøyning i Røys 3	28
Figur 15. Stadier av Røys 4.....	29
Figur 16. Stadier av Røys 5.....	30
Figur 17. Stadier av Røys 6.....	30
Figur 18. Foto av nyere tids gjenstander funnet i topp av Røys 1	31
Figur 19. Foto av diverse nyere tids gjenstander funnet i topp av Røys 1..	31

Tabelliste

Tabell 1. Periodetabell. Illustrasjon: NTNU Vitenskapsmuseet	9
Tabell 2. Registrerte lokaliteter i nærheten til planområdet.	13
Tabell 3. Oversikt over deltagere	14
Tabell 4. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 1.	20
Tabell 5. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 2.	23
Tabell 7. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 3.	26
Tabell 8. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 4.	28
Tabell 9. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 5.	29
Tabell 10. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 6.	30

1 Innledning

Undersøkelsen ble gjennomført i forbindelse med detaljreguleringsplan for Tromsdalen Kalkbrudd i Verdal. Planen forespeilet en etappevis utvidelse av kalkbruddet, da Verdalskalk AS har et 100-årsperspektiv på driften i området. I denne forbindelse var det etappe #A1 som skulle iverksettes, og ett av kulturminnene innenfor denne etappen, lokalitet ID 157483, ville bli berørt av tiltaket. Kulturminnet ble påvist gjennom registreringsundersøkelser gjennomført av Nord-Trøndelag fylkeskommune i 2011 og 2012 og omfattet en røyslokalitet antatt å være gravrøyser fra jernalder.

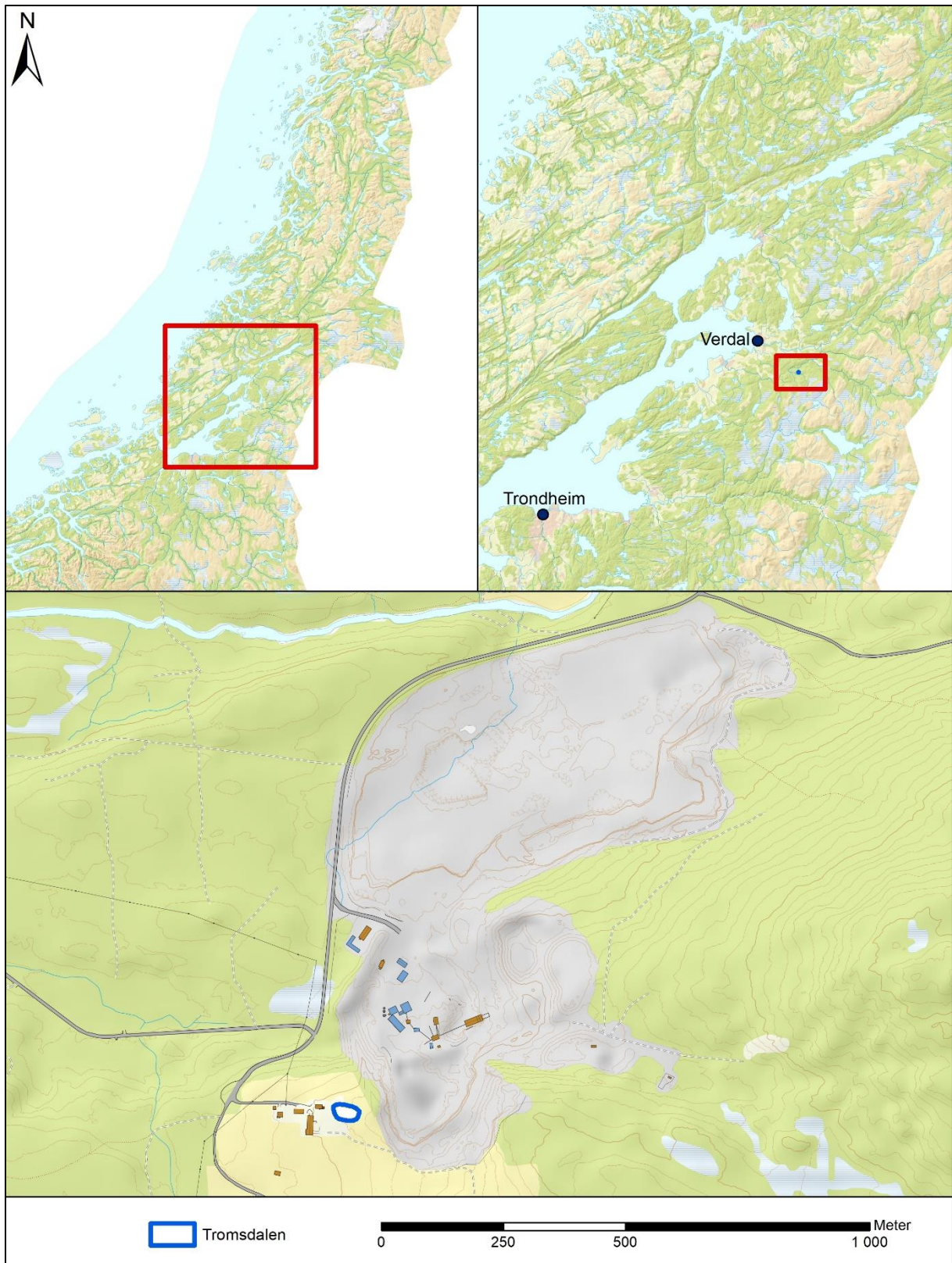
Tabell 1. Periode tabell. Illustrasjon: NTNU Vitenskapsmuseet

Periode	Underperiode	Årstall
Eldre jernalder		(500 f.Kr. – 575 e.Kr.)
	Førromersk jernalder	(500 f.Kr. – 0)
	Romertid	(0 – 400 e.Kr.)
	Folkevandringstid	(400 e.Kr – 575 e.Kr.)
Yngre jernalder		(575 e.Kr – 1537 e.Kr.)
	Merovingertid	(575 – 800 e.Kr.)
	Vikingtid	(800 – 1030 e.Kr.)
Middelalder		(1030 e.Kr – 1537 e.Kr.)
	Tidlig middelalder	(1030-1130 e.Kr.)
	Høymiddelalder	(1130 – 1350 e.Kr.)
	Senmiddelalder	(1350 – 1537 e.Kr.)

1.1 Områdebeskrivelse

Tromsdalen er et dalføre som strekker seg nordøst-sørvest mellom Buran i Levanger og Stene og Garnes i Verdal. Tromsdalselva renner ut i retning Verdal. Mot sørvest grenser dalen mot Buran-området, og lengst nordøst mot Frol. Frol og Verdal er sterke bosetningsområder i jernalder/bronsealder på Innherred. Området er naturgeografisk et lavtliggende skogområde og er i dag hovedsakelig utmark.

Det aktuelle kulturminnet lå på gården Tromsdalen nordre 254/1 om lag 10 km sørøst for Verdal sentrum, samt tett innpå dagens kalkbrudd. Lokaliteten lå 30 m øst for tunet på gården, og området var berglendt gressmark. Området var hovedsakelig brukt som beite da det ikke egnede seg til jordbruk. Ifølge grunneier var det heller ingen historikk med dyrkning innenfor området.

Figur 1. Kart over undersøkelsesområdet. Illustrasjon: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

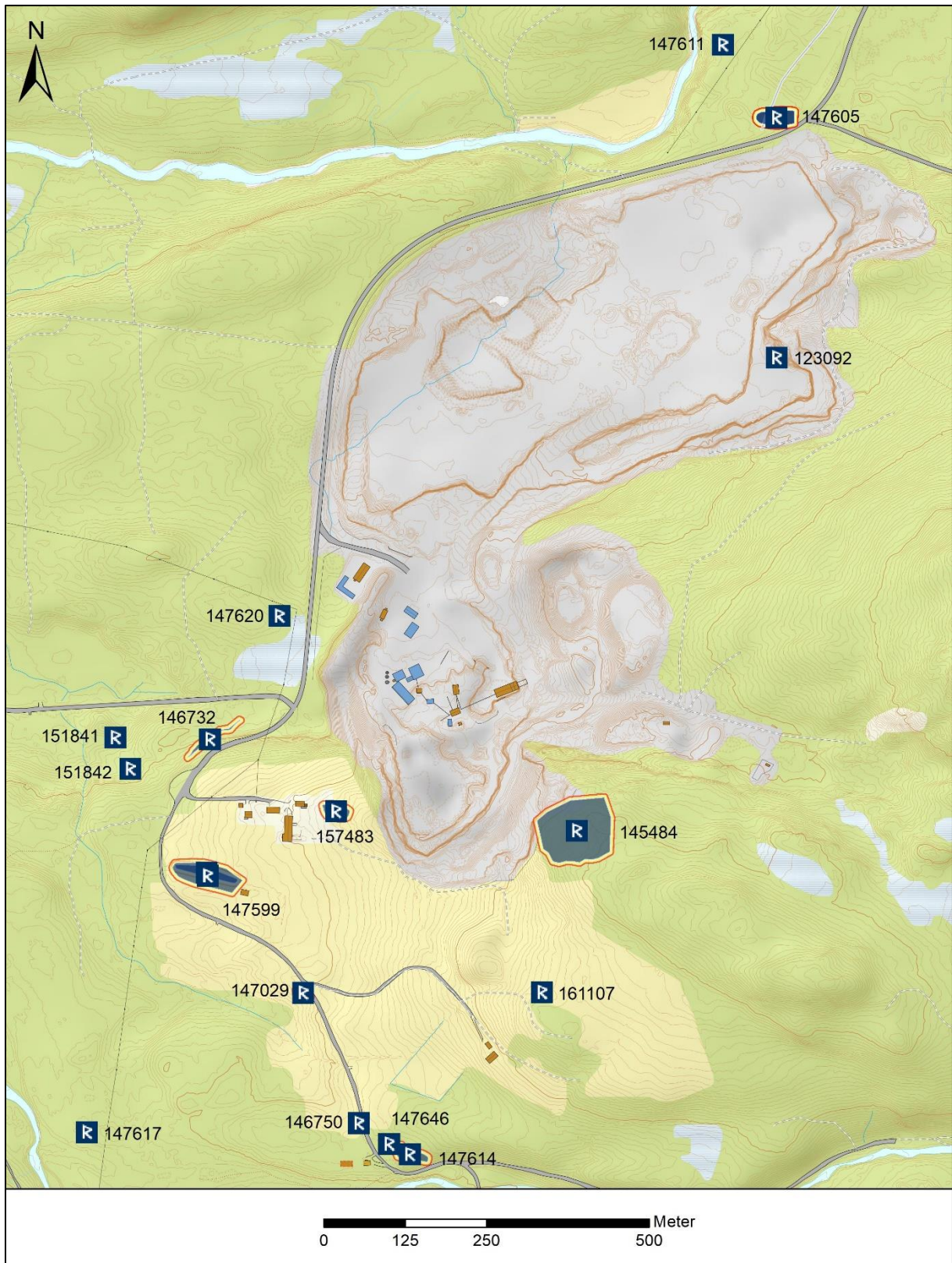
1.2 Kulturhistorisk bakgrunn og registreringer

Gården Tromsdalen kan spores tilbake til 1500-tallet, men det antas at gården har sine røtter i før-kristen tid (Årstadvoll 2008). Gårdstunet lå tidligere 160 m lengre øst, og ble flyttet til ny plassering en gang på 50- eller 60-tallet på grunn av kalkbruddets ekspansjon. Gårdens gamle plassering kan sees på flybilder fra 1952, mens på bildene fra 1965 var gården blitt flyttet til et nytt område i vest.

Det er tidligere gjort et fåtall undersøkelser i området. I 1982 ble det foretatt en utgraving av en branngrav på Steikpannvola, om lag 3 km sør for planområdet. Graven ble påvist av folk på fjelltur som hadde funnet pilspisser, en øks og et sverd (T20363) liggende åpent i dagen (Stenvik 1982). I forbindelse med utvidelse av kalkbruddet ble det i 1993 foretatt en utgraving av ID 123092, som lå i det som er den østre delen av kalkbruddet i dag. Her ble det undersøkt én røys og én gravhaug. Røysa var funntom, men haugen bestod av jordkappe over kjerneverøys hvor det ble gjort funn av brente bein, deler av en beinkam og bjørneklør (T21922) (Stenvik 1994).

Lokaliteten i Tromsdalen ble registrert av daværende Nord-Trøndelag fylkeskommune i 2011 og 2012 som et ledd i den planlagte utvidelsen av kalkbruddet, og omfattet tre røysen som lå på et lite høydedrag øst for gården (Arnkvern 2013). De tre røysene var alle 6-7 m i diameter og mellom 0,5-1 m høye, og røysene ble tolket til å være gravrøysen.

Registreringsundersøkelsene var omfattende og det ble til sammen registrert 17 nye lokaliteter, hvorav størsteparten ble funnet ved visuell overflatebefaring. Blant lokalitetene var flere gravfelt, fangstanlegg og hulveier. I tillegg ble det også åpnet 100 sjakter i dyrket- og beitemark i områdene rundt kalkbruddet, noe som til sammen utgjorde 16500 m². Det ble ikke påvist bosetningsspor i noen av sjaktene.

Figur 2. Kart over registrerte lokaliteter i nærheten av planområdet. Illustrasjon: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Tabell 2. Registrerte lokaliteter i nærheten til planområdet.

Askeladden ID	Type Kulturminne	Status
123092	Gravminne	FJE
145484	Gravfelt	AUT
146732	Veianlegg	AUT
146746	Veianlegg	AUT
146750	Fangstlokalitet	AUT
147029	Jernvinneanlegg	AUT
147599	Gravfelt	AUT
147605	Fangstlokalitet	AUT
147606	Fangstlokalitet	AUT
147614	Fangstlokalitet	AUT
147617	Steinbrudd	AUT
147620	Kullfremstillingsanlegg	UAV
151841	Fangstlokalitet	AUT
151842	Fangstlokalitet	AUT
161107	Gravminne	AUT

Figur 3. Dronefoto med lokaliteten i forgrunnen og med kalkbruddet i bakgrunnen. Da64302_026. Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

1.3 Problemstillinger

Førsteprioritet for undersøkelsen var å sikre og dokumentere de tre røysene for ettertiden. Det er fra tidligere lite kunnskap om Tromsdalen i forhistorisk tid, og en del av problemstillingen var å sette røysene inn i en kulturhistorisk kontekst. Det opprinnelige gårdstunet lå opprinnelig lengre øst, og alle spor etter dette er i dag fjernet som følge av kalkdriften. Den topografiske plasseringen av røysene var slik at de kunne ha vært en del av selve gårdstunet. Flere av registreringene i området omfatter gravminner og rydningsrøyser som muligens kan være eldre enn gårdsbebyggelsen (Grønnesby 2022).

Problemstillingene omfattet følgende punkter:

- Sikre og dokumentere de tre røysene
- Sette røysene inn i kulturhistorisk kontekst
- Kan røysene knyttes til det gamle gårdstunet eller er de fra en eldre periode?
- Hvis så, hvorfor ligger røysene på dette stedet?

1.4 Tid, deltagere

Lokaliteten hadde en samlet størrelse på 750 m² og det var på forhånd beregnet å avdekke det totale arealet da det var ansett som nødvendig for å besvare prosjektets problemstillinger. Det var lagt opp til å bruke 240 dagsverk på undersøkelsen. Da utgravningen var ferdig var det avdekket et areal på 784 m² og brukt 173 dagsverk.

Feltarbeidet ble gjennomført i tidsrommet 25. juli - 02. september 2022. Feltleder gjennom prosjektet var Hanne Bryn og prosjektleder var Geir Grønnesby. Avdekkingen ble utført av Terje Minsås fra Verdalskalk AS ble gjennomført 26. juli 2022. Maskinen var av type Volvo EC300EL på 30 tonn med 1,5 m pusseskuff.

Tabell 3. Oversikt over deltagere

Navn	Rolle	Tidsrom	Dagsverk
Hanne Bryn	Feltleder	25.07.-02.09.2022	30
Philip Wood	Feltarkeolog	02.08.-02.09.2022	24
Andreas Alsaker	Feltarkeolog	26.07.-02.09.2022	29
Stian Ingdahl	Feltarkeolog	25.07.-02.09.2022	30
Ragnhild Sirum Skavhaug	Feltarkeolog	25.07.-02.09.2022	30
Vegard Edvardsen	Feltarkeolog	25.07.-02.09.2022	30
Totalt			173

1.5 Formidling

Det ble registrert en del besøkende i løpet av utgravingen, til sammen 52 personer. Disse var for det meste tilfeldig besøkende, men det ble også arrangert en omvisning for Verdal Historielag. En journalist fra avisa Innherred kom på feltarbeidets første dag, og som i ettertid skrev en artikkel som stod på trykk 2. august 2022.

<https://www.innherred.no/nyheter/i/ALjg35/naa-starter-arkeologene-med-utgraving-i-tromsdal>

2 Metode

2.1 Undersøkellesmetode

Den arkeologiske utgravningen ble gjennomført som en maskinell flateavdekking, der matjord ble fjernet direkte inntil de registrerte røysene samt et område rundt. Dette for å fange opp eventuelle øvrige anleggsspor som måtte finnes innenfor området (eksempelvis lag, kokegroper, stolpehull og andre nedgravninger). Røysene ble målt inn digitalt i plan før samtlige ble undersøkt ved utgravning med en stratigrafisk tilnærming ved gradvis fjerning av steinlag. Røysene ble dokumentert skriftlig og ved foto etter hvert lag.

Hvert steinlag ble definert og målt inn i plan, gitt et unikt ID-nummer, og deretter gravd/dokumentert for seg. I praksis skilles kontekster ut ved observasjoner av deres egenart i forhold til kontekstene rundt (med hensyn til farge, tekstur og/eller sammensetning), noe som alltid innebærer en viss grad av tolkning og skjønn. Steinlagene ble fjernet og dokumentert gradvis med tanke på at røysene kunne ha en indre oppbygging.

Det flateavdekkede området ble også undersøkt med metalldetektor i løpet av utgravningen.

2.2 Dokumentasjon

Innmålinger ble gjort fortløpende, og innmålingsdata ble i ettertid behandlet i Intrasis 3.2, og ArcMap 10.8.1. ble benyttet for å produsere kartene i rapporten. Utgravningsfeltet samt kontekstene som ble utgravd ble fotografert i plan før undersøkelse. Skriftlig dokumentasjon ble gjort i felt ved bruk av iPad med programvaren Filemaker Pro, som i ettertid ble importert til Intrasis. Alle bilder ble tatt med digitalkamera samt drone av typen DJI Mini 2. Bildene fra utgravningen ble arkivert i NTNU Vitenskapsmuseets fotobase med nummer Da64302, og til sammen 45 bilder ble lagt i basen.

Fotogrammetri ble benyttet for å dokumentere lokaliteten etter at avdekkingen var ferdig, samt utvalgte kontekster i løpet av utgravningsfasen. Metoden går ut på å ta en serie med overlappende todimensjonale bilder av et motiv, hvor målet er å gjenskape motivene som 3D-modeller. Det er en enkel måte for å få lagd høyopløselige oversiktsbilder av store områder, som for eksempel av hele lokaliteten. Før fotografering ble referansepunkter lagt ut og som ble målt inn med GPS. Alle motivene ble georeferert gjennom disse referansepunktene. Bildene ble tatt med drone og programvaren Agisoft Metashape ble brukt til all prosessering. Én fotogrammetri av røysefeltet ble arkivert under Da64538.

2.3 Innsamling av funn og prøver

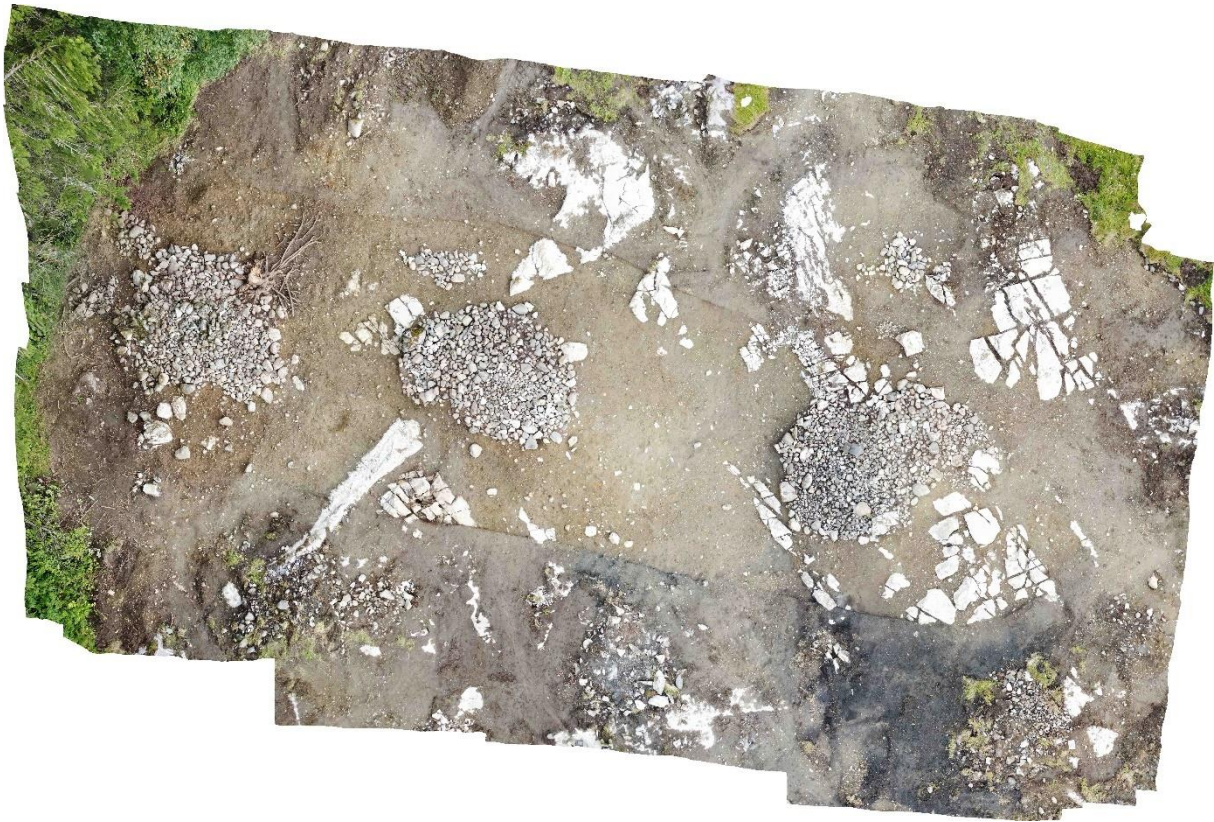
Til sammen ble det samlet inn tre gjenstandsfunn i løpet av utgravningen. Ingen av disse ble innlemmet i NTNU Vitenskapsmuseets samlinger.

Det ble totalt samlet inn fem ^{14}C -prøver og én makrofossilprøve. Ingen av disse ble prioritert for analyse.

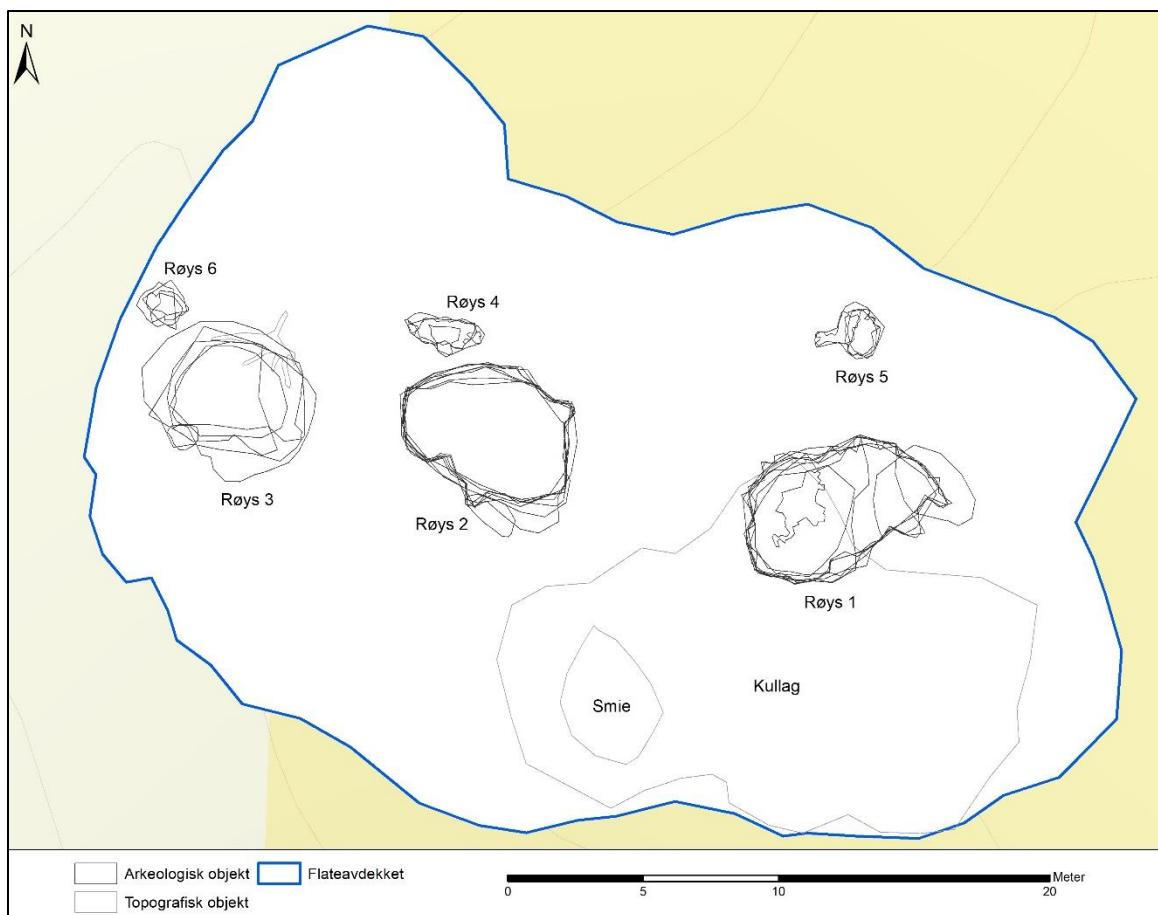
3 Resultater

Type kulturminne: Røyslokalitet
Datering: Ukjent
Askeladden ID: 157483
Fotonummer: Da64302, Da64538
Avdekt areal: 784 m²
Antall anleggsspor funnet: 6 røyser, 1 smie
Anleggsnummer brukt dette felt: 500-6050

Undersøkelsen resulterte i undersøkelsen av til sammen seks røyser. I tillegg til de tre røysene som var registrert av fylkeskommunen, ble det funnet og undersøkt ytterligere tre røyser. Samtlige av disse lå på nordsiden av røysfeltet og var av betydelig mindre størrelse. Samtlige røyser var klart avgrenset og de tre registrerte røysene lå alle i vestvendt helling.

Figur 4. Ortofoto av lokaliteten etter avdekking og opprensing. Da64538_001 Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 5. Kart over lokaliteten med alle funn. Illustrasjon: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

3.1 Røys 1

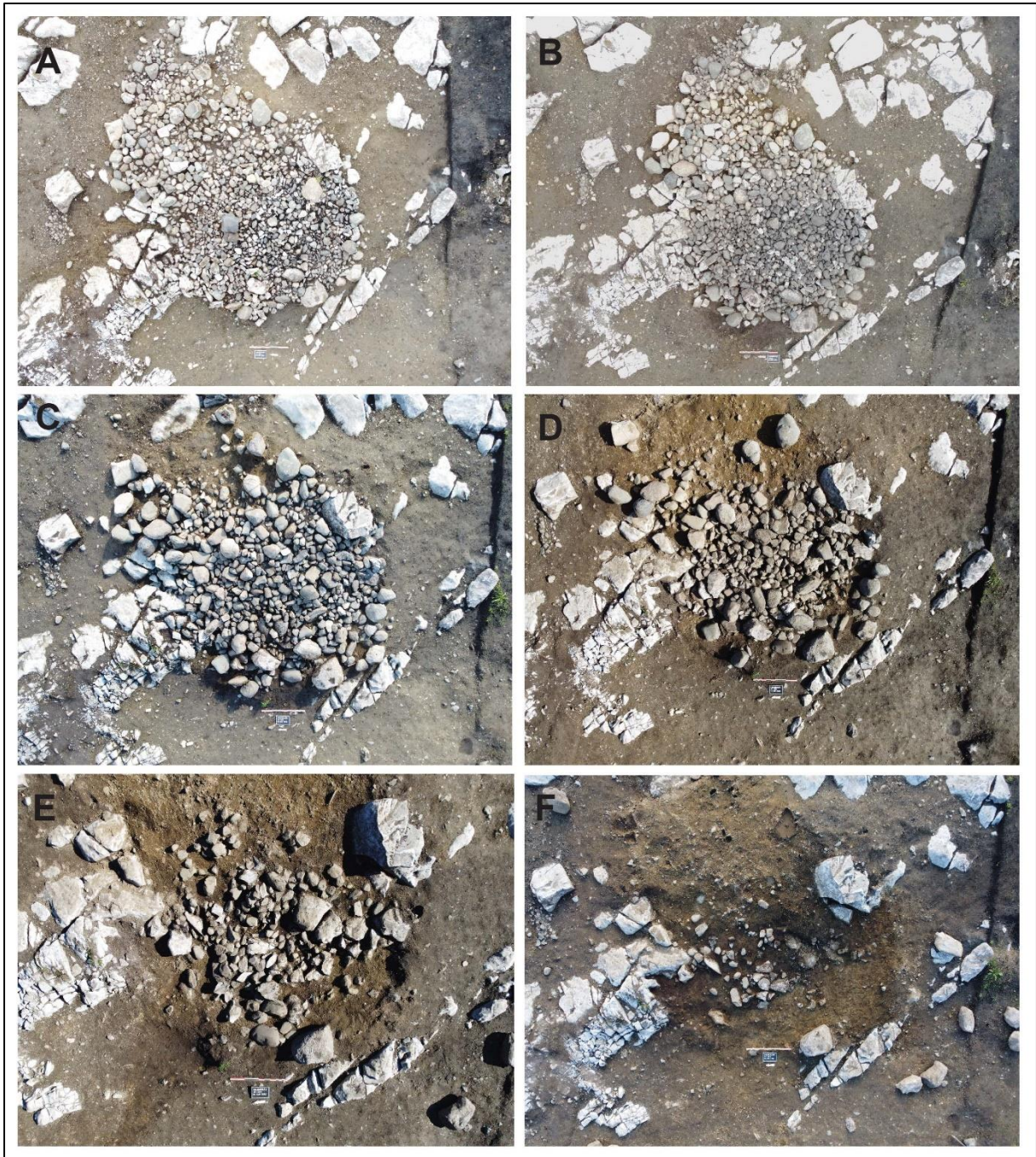
Lengst øst på lokaliteten lå Røys 1. Den målte 6,2 x 3,3 m og var om lag 40 cm høy. Røysen lå i vestvendt helling og var plassert over en synlig bergformasjon som gikk i nordvest-sørøst retning. Stedvis lå steinmassene direkte på berg. Steinene i røysa var av varierende størrelse, men generelt sett lå det stein av mindre størrelse på topp, og større stein lengre ned. Røysa ble undersøkt gradvis og det ble til sammen gravd åtte lag. Det ble ikke påvist arkeologiske funn i steinmassene. Det ble heller ikke dokumentert noen form for oppbygging, hverken indre eller ytre. Under steinmassene var det sand over berg, og hvor det ble gravd en sjakt ved slutten av undersøkelsen (se fig. 7). Det ble ikke påvist noen form for nedgravning eller kulturell påvirkning i massene under røysa.

Etter avdekking var det tydelig at røysen var dekket av kullag 514 fra smie 500 som lå 5,5 m mot sørvest. Dette laget hadde tilført en stor del kull som hadde falt ned mellom steinene i røysa, noe som førte til flere runder med opprensning enn ved undersøkelsen av de andre røysene. I tillegg ble det også funnet en hel del nyere tids jerngjenstander som antas å være forbundet med aktiviteten i smia (se fig. 18-19).

Undersøkte kontekster fra Røys 1 ble gitt anleggsnummer mellom 1000-1330.

Tabell 4. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 1.

ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde (cm)	Bredde (cm)	Dybde (cm)
1030	Lag	Første lag med stein. Mye småstein i toppen. Mye kull i sørvest i retning smia (500). Sporadiske funn av moderne jerngjenstander og slagg særlig i SV.	662	416	
1057	Lag	Andre lag småstein. Mye kull i sørvest. Sporadiske funn av nyere tids jerngjenstander som spiker og nagler. Det ble også funnet og slagg i sørvestlig ende av røysen. I tillegg ble det funnet ubrent dyrebein i laget.	733	500	
1123	Lag	Tredje lag. Fremdeles småstein og mye kull i sørvest. Sporadiske funn av moderne jerngjenstander som spiker, nagler og slagg i sørvestlig del av røysen. I tillegg ble det funnet ubrent dyrebein. Mengden av moderne funn avtok betraktelig fra forrige lag.	724	446	
1167	Lag	Fjerde lag med småstein og kull. Ingen funn av nyere tids jernskrot.	734	400	
1197	Avskrevet	Oval steinkonsentrasjon utenfor røysa i nordøst. Lå rett på kalkberget. Ved graving ble det funnet slagg og moderne jernskrot, både imellom og under steinene. Konteksten ble avskrevet.	215	212	30
1209	Lag	Femte lag med stein. Etter fjerning av 1197 hadde røysa en rundere form. Antydning til enkelte større steiner i ytterkant. Avgrenset av berg mot sør. Fremdeles funn av noe slagg og kull.	540	400	
1238	Lag	Sjette lag med stein. Større steiner i dette laget. Torv og grus i V og Ø og kullholdig torv i midten av røysa. I nord var berget fullt synlig under røysa. Sporadiske funn av slagg.	540	400	
1258	Lag	Syvende lag med stein. Synlig lys undergrunn flere steder, og lite gjenværende stein. Enkelte steder virket det som berget var klart tydelig i dagen, men det var kun løse blokker med kalkstein. Ikke funn av metall i dette laget.	410	370	
1273	Lag	Åttende lag med stein. Bunnlaget. De gjenværende steinene lå rett på berg eller undergrunn. Ingen funn.	316	190	

Figur 6. Stadier av Røys 1. Samtlige bilder sees mot øst. A: Røys 1 etter opprensning. Da64302_021. B: Etter fjerning av lag 1123. Da64302_030. C: Etter fjerning av avskrevet kontekst 1197 i nordøst. Da64302_038. D: Etter fjerning av lag 1209. Da64302_039. E: Etter fjerning av lag 1238. Da64302_041. F: Bunnen av røysa hvor siste lag med stein synlig (1273). Da64302_042. Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

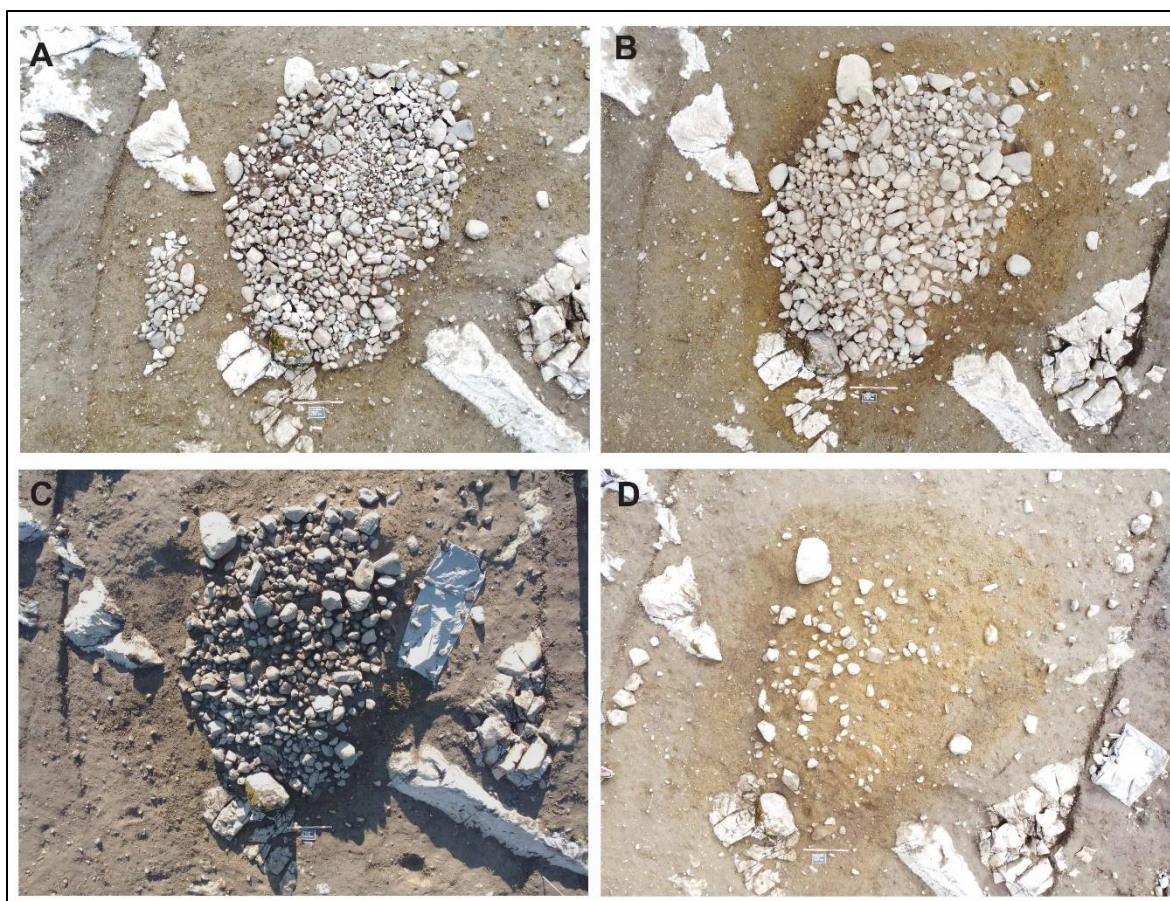

Figur 7. Profilkant i sjakt 1328 mot nordvest gjennom bunnen av Røys 1. Da64302_008. Foto: Ragnhild Sirum Skavhaug, NTNU Vitenskapsmuseet

3.2 Røys 2

Røys 2 lå 6,5 m nordvest for Røys 1 og var den midtre av de tre registrerte røysene. Den målte 7 x 4,3 m og var om lag 30 cm høy. Røysen lå i vestvendt helling og var plassert over en synlig bergformasjon som gikk i nordøst-sørvest-retning. Til sammen ble det gravd 6 steinlag og generelt sett var det stein av mindre størrelse i topp, og mellomstor stein ellers i røysa. Det ble ikke påvist arkeologiske funn i steinmassene. Det ble heller ikke dokumentert noen form for oppbygging, hverken indre eller ytre. Under steinmassene var det en svak forhøyning (2209) bestående av lys sand. Denne ble snittet i lengderetningen da det var en mistanke om at den kunne være oppbygd (se fig. 12). Profilen viste at massene i forhøyningen var lys grusblandet sand på lik linje med undergrunnen ellers og fremstod som homogen uten noen synlige fyllskifter. Det var ingen spor etter at forhøyningen var konstruert. Undersøkte kontekster fra Røys 2 ble gitt anleggsnummer mellom 2000-2240.

Retten sør for røysa ble det påvist en avlang struktur (2127) som var synlig i overflaten samt ga kraftig utslag på metalldetektor. Grunnet kontekstens plassering tett inntil røysa, ble den tolket til å kunne være forbundet med en gravlegging i anlegget. Det ble ved opprensning funnet et hesteskosøm i toppen. Ut over dette var strukturen funntom. Den bar ikke preg av å være en nedgravning da den var grunn og svært ujevn i formen. Stedvis var det synlig kull og brent sand. Strukturen ble tolket til å være resultat av vegetasjonsbrann, og metallutlagene på detektor opphørte da den brente sanden var fjernet.

Figur 8. Stadier av Røys 2. Samtlige bilder er sett mot øst. A: Røys 2 etter opprensning. Da64302_022. B: Etter fjerning av lag 2076. Da64302_031. C: Etter fjerning av lag 2100. Da64302_033. D: Etter fjerning av lag 2157. Da64302_034. Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Tabell 5. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 2.

ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde (cm)	Bredde (cm)	Dybde (cm)
2001	Lag	Første lag. Bestod av små til mellomstore steiner. Noe kull og enkelte skjørbrante steiner i vest.	670	460	
2019	Lag	Andre lag. Det ble fjernet større steiner som lå løst på toppen av røysen. Funn av en slaggbitt, noe kull og skjørbrant stein.	670	460	
2076	Lag	Lag 3. Bestod av løstliggende steiner, ca. 15-40 cm. Det ble også fjernet enkelte mindre steiner i kantene som holder på å rase ut. Med unntak av i øst var det rødbrun/gulspettet sand synlig mellom steinene. Spredte kullspetter i undergrunnen.	670	460	
2100	Lag	Lag 4. Bestod for det meste av mellomstore til store steiner (15-40 cm) som lå rett på undergrunn. Stein som ikke lå oppå andre steiner var delvis begravd i sand. I sørlig ende av røysen var det et kullspettet lag med utslag på metalldetektor (2127). Det dukket også opp mindre forekomster av kull ellers i røysen. Tolket som mulig rotbrann.	670	460	

2127	Avskrevet	Avlang struktur, noe ujevn i kantene. Ga tydelig utslag på metalldetektor. Stor stein i topp mot vest. Bestod av mørkere masse enn i området rundt. Stedvis spor etter brent sand. En del kullbiter i massene. Funn av hesteskosøm av i toppen. Rødbrent sand forekom stedvis nedover i strukturen. Ingen form, ingen funn. Trolig spor etter vegetasjonsbrann.	190	74	32
2157	Lag	Lag 5. Bestod av mellomstore til større steiner 15-40 cm. Steinene lå hovedsakelig rett på undergrunn. På vestlig og nordlig side var det flere forvitrede steiner som gikk i oppløsning.	670	460	
2188	Lag	Lag 6. Siste laget med stein som lå spredt i undergrunnen.	670	460	
2209	Lag	Forhøyning av grusholdig sand under steinmassene. Det ble lagt et snitt i lengderetningen. Nordlig halvdel av forhøyningen ble fjernet og profilen dokumentert. Ingen funn eller spor etter at forhøyningen var konstruert.	646	450	

Figur 9. Kontekst 2127 sin plassering sør for Røys 2. Illustrasjon: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 10. Planfoto av 2127 før undersøkelse. Da64302_005. Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 11. Forhøyning 2209 sett mot sørøst før alle steiner var fjernet. Da64302_006. Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 12. Profil 2236 gjennom forhøyning 2209. Sett mot sørvest. Da64302_007. Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

3.3 Røys 3

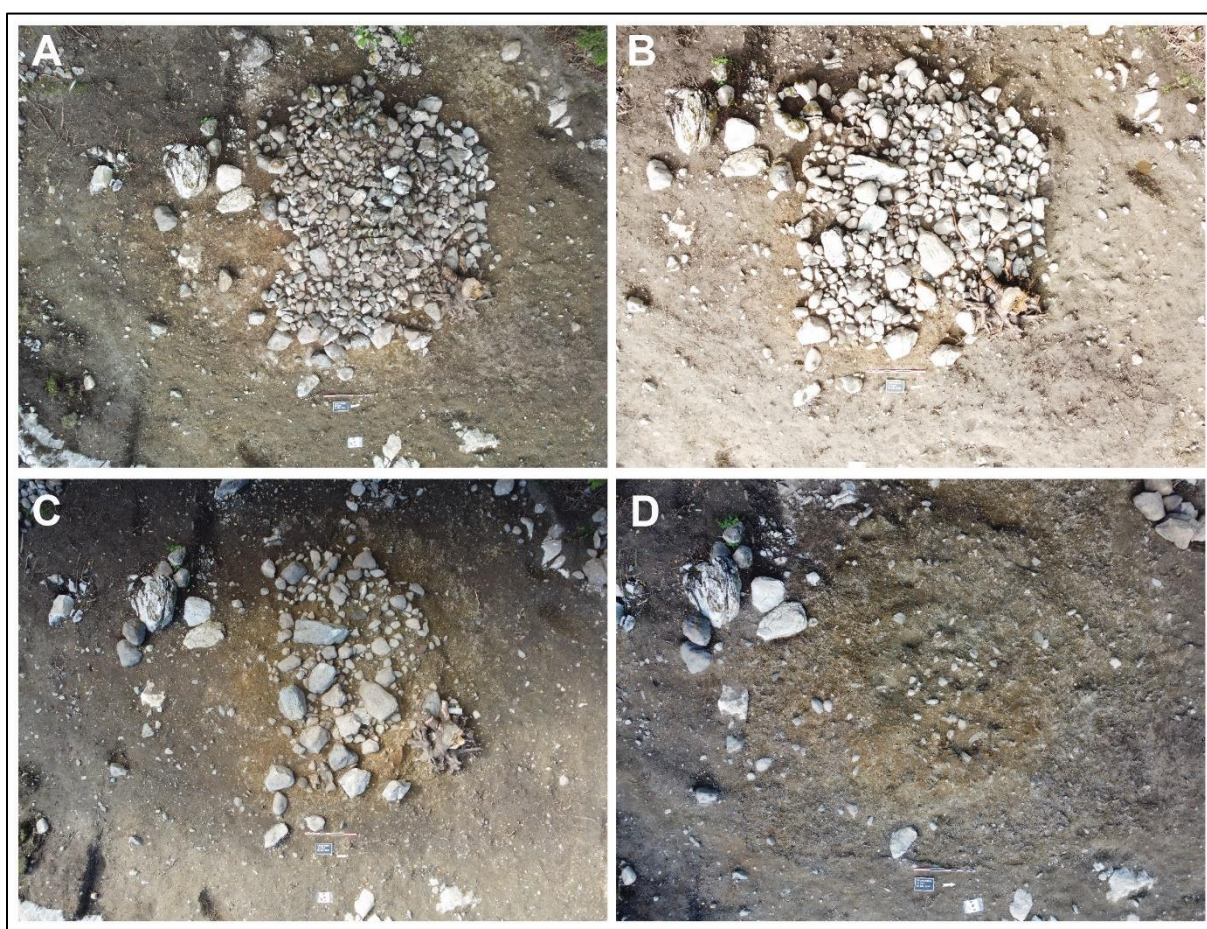
Lengst vest i utgravningsområdet lå Røys 3 lå, 4 m vest for Røys 2. Den målte 6,4 x 5,1 m og var om lag 40 cm høy. I motsetning til de andre to røysene var denne plassert rett på sand uten synlige bergformasjoner under. Generelt sett var det stein av mindre størrelse i toppen av røysa og mellomstor stein ellers i massene. Mot bunnen var det en liten samling stein av noe større størrelse. Røysa ble undersøkt ved å grave tre lag med stein, og det ble ikke gjort gjenstandsfunn i steinmassene. Undersøkte kontekster fra Røys 3 ble gitt anleggsnummer mellom 3000-3100.

På lik linje med Røys 2 var de også under Røys 3 en svak forhøyning (3071). Denne forhøyningen ble snittet i to retninger, og massene fremsto som homogene (se fig. 14). Det var antydning til et noe mørkere topplag over lys grusholdig sand, og som kan tolkes til å være spor etter gammel markoverflate. Det ble ikke gjort funn av nedgravninger i forhøyningen, og den bar heller ikke preg av å være konstruert.

Tabell 6. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 3.

ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde (cm)	Bredde (cm)	Dybde (cm)
3018	Lag	Første steinlag. Bestod av småstein deponert i topp samt løse større steiner.	522	492	
3031	Lag	Andre lag. Fjernet større løse steiner i topp.	433	333	
3042	Avskrevet	Åtte større stein i sirkel i kant av røysa mot sørvest. Et par mindre stein innenfor antatt å ha tilkommet i ettertid. Var ingenting. Avskrevet.	105	95	

3054	Lag	Steinlag 3, og bunnlaget av røysa. Bestod av større steiner, opp mot 80x45x40cm. Undergrunn synlig stedvis. Tre biter skjørbrent stein i laget.	500	305	
3071	Lag	En lav forhøyning under steinmassene bestående av lys grusholdig sand, slik som ved Røys 2. Forhøyningen var synlig fra alle sider. Forhøyningen ble gravd i fjerdedeler, og profilene dokumentert. Mot vest var det en tydelig stratigrafi hvor lag 3071 lå over et noe mørkere lag tolket til å være en eldre markoverflate. Mot øst er dette mørkere laget ikke slike synlig, men likevel en fargeforskjell mellom forhøyningen og den naturlige undergrunnen.	520	513	

Figur 13. Stadier av Røys 3. Samtlige bilder er sett mot vest. A: Røys 3 etter opprensning. Da64302_029. B: Etter fjerning av lag 3018. Da64302_036. C: Etter fjerning av lag 3031. Da64302_040. D: Forhøyning 3071 i bunnen av røysa. Da64302_043. Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 14. Profil 661 gjennom forhøyning 3071 i den vestre halvdelen. Da64302_012. Foto: Philip N. Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

3.4 Smårøyser

Etter avdekking ble det påvist ytterligere tre røyser i den nordre delen av lokaliteten. Disse var betydelig mindre enn de andre, og alle lå i relativ nærhet til de større. Samtlige av røysene bestod av stein over undergrunn.

3.4.1 Røys 4

Røys 4 lå 0,5 m nord for Røys 2. Den var avlang i plan, 3 x 1,4 m, og 30 cm høy. Den ble undersøkt i to steinlag: lag 4017 og 4052, samt underliggende sandlag 4088. Det ble ikke påvist spor etter nedgravning under steinene eller tydelig oppbygging av steinmassene.

Tabell 7. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 4.

ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde (cm)	Bredde (cm)	Dybde (cm)
4017	Lag	Stein liggende i mørk gråbrun grusholdig sand. Forstyrret topplag av røysen.	100	100	20
4052	Lag	Hovedlaget med stein. Laget hadde en vag rektangulær form. Steinene lå rett på undergrunnen.	220	120	
4088	Lag	Lag med brun grusholdig sand under steinlag 4052. Laget var tynt. Trolig spor etter markoverflaten fra da røysen ble anlagt.	230	125	5

Figur 15. Stadier av Røys 4. Venstre: Røysa etter opprensning. Da64302_001. Høyre: Steinlag 4052. Da64302_002. Foto: Philip N. Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

3.4.2 Røys 5

Røys 5 lå 3 m nord for Røys 1. Den var tilnærmet oval i plan, 1,9 x 0,95 m, og var 45 cm høy. Røysa bestod av steinlagene 5019, 5046 og 5071, og det ble registrert spor etter gammel markoverflate (5100) i bunnen. Det ble ikke påvist spor etter nedgravning under steinene eller tydelig oppbygging av steinmassene.

Tabell 8. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 5.

ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde (cm)	Bredde (cm)	Dybde (cm)
5019	Lag	Uregelmessig steinlag i topp av Røys 5.	190	90	15
5046	Lag	Det nederste steinlaget. Hadde en oval form. Steinene i ytterkant var av varierende størrelse.	180	125	20
5071	Lag	Det øvre steinlaget. Tilnærmet oval i formen. Mørk gråbrun sand mellom steinene.	175	95	20
5100	Lag	Lag med brun sand under steinene. Tynt, og lå kun under steinene. Tolket som tidligere markoverflate. Spor av trekull i laget, trolig brent vegetasjon.	180	75	10

Figur 16. Stadier av Røys 5. Venstre: Røysa etter opprensning. Da64302_009. Høyre: Steinlag 5046. Da64302_011. Foto: Philip N. Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

3.4.3 Røys 6

Røys 6 lå 0,5 m nord for Røys 3. Røysa var svakt oval i plan, 1,9 x 1,7 m, og var 30 cm høy. Den bestod av steinlagene 6017 og 6029, og med spor etter gammel markoverflate i bunnen (6041). Det ble ikke påvist spor etter nedgravning under steinene eller tydelig oppbygging av steinmassene.

Tabell 9. Oversikt med beskrivelser av kontekster tilhørende Røys 6.

ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde (cm)	Bredde (cm)	Dybde (cm)
6017	Lag	Topplag. Bestod av løse toppsteiner. Mørk gråbrun sand synlig mellom steinene.	125	115	
6029	Lag	Nedre steinlag. Bestod av mellomstor stein over sand.	160	120	
6041	Lag	Lag av gråbrun sand under og mellom steinlag 6029.	150	95	5

Figur 17. Stadier av Røys 6. Venstre: Steinlag 6017. Da64302_003. Høyre: Steinlag 6029. Da64302_004. Foto: Philip N. Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

3.5 Smie

I den sørlige delen av lokaliteten lå det som tolkes som restene etter en smie (500) med et tilhørende kullag (514) i området rundt. Resten etter selve smia lå 5 m sør for Røys 2, og målte 5 x 3,8 m. Anlegget bestod av stein over berg samt en hel del ubrent leire, og var trolig anlagt direkte på berg. Smia ble kun målt inn i plan og ikke undersøkt ytterligere.

I området rundt smia lå det et større kullag. Laget hadde en utbredelse på 179 m² og en tykkelse på om lag 5 cm. Dette laget lå også over Røys 1 lengst øst på lokaliteten. Materialet som lå over Røys 1 ble tolket til å bestå av utkastmasser fra smien, noe som kunne bekreftes ved utgravning på grunn av mye kull, slagg tilstedeværelse av skjørbrent stein samt en hel del jernskrot.

Figur 18. Nyere tids gjenstander funnet i topp av Røys 1, bl.a. deler av en plog, dyrebein og slagg. Gjenstandene lå i kullag 514 og tolkes til å ha relasjon til smia. Da64302_013 og Da64302_014. Foto: Philip N. Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 19. Diverse nyere tids gjenstander funnet i topp av Røys 1. Da64302_015. Foto: Philip N. Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

4 Oppsummering av resultat og tolkninger

Den arkeologiske undersøkelsen i forbindelse med utvidelse av det eksisterende kalkbruddet i Tromsdalen, resulterte i utgravning av til sammen seks røyser anlagt i ukjent tid.

Etter avdekking av det totale arealet av den registrerte lokaliteten, ble det i tillegg til de tre røysene som på forhånd var registret, påvist tre mindre røyser som lå i tilknytning til de større. Gjennom utgravningen av røysene ble det ikke gjort funn av gjenstander i steinmassene, og det ble heller ikke påvist noen form for indre oppbygging i røysene slik som kantsjede, kammer eller lignende. Det ble heller ikke gjort funn av nedgravninger eller andre indikasjoner på kulturell påvirkning i undergrunnen under røysene. I løpet av undersøkelsen ble det observert stedvis spetter med kull i undergrunnen som var av en slik art at de ble tolket å være spor etter vegetasjonsbrann. Det ble ikke gjort funn av daterbart materiale som ville gi noen informasjon om når røysene var anlagt. Ettersom Røys 1 var dekket av et kullag som var forbundet med en tidligere smie på stedet, var eneste sikre observasjon at røysene var bygget før denne smia. Røysenes form og plassering i nærheten av et historisk gårdstun kan indikere en datering til jernalder.

5 Referanser

- Arnkværn, S. (2013). Arkeologisk rapport. Kulturhistorisk registrering Tromsdalen. Upublisert rapport, Nord-Trøndelag fylkeskommune.
- Grønnesby, G. (2022). Prosjektplan for utgraving av 3 gravrøyser i forbindelse med reguleringsplan for Tromsdalen kalkbrudd, Verdal, Trøndelag fylke – ID 157483. Upublisert dokument, NTNU Vitenskapsmuseet.
- Stenvik, L. F. (1994). Innberetning. Gravfunn fra vikingtid, T20363, Steikpannvola. Hoås statsallmenning. Upublisert dokument, Det kgl. Norske Videnskabers Selskab. Topografisk arkiv.
- Stenvik, L. F. (1994). Rapport Tromsdal, Verdal kommune, Nord-Trøndelag. Upublisert dokument, NTNU Vitenskapsmuseet. Topografisk arkiv.
- Årstadvold, M. (2008). *Verdalsboka. En bygdebok om Verdal. Heimer og folk. Inndalen og Sul 1800-1940. Bind B.* Verdal kommune, Bygdeboknemnda.

6 Vedlegg

Vedlegg 1 Fotoliste

Vedlegg 1 Fotoliste

Da64302

Filnavn	Motiv	Retning	Dato	Fotograf
Da64302_001.tif	Røys 4 før utgraving.	sør	10.08.2022	Philip N Wood
Da64302_002.tif	Steinlag 4052 i Røys 4.	sør	11.08.2022	Philip N Wood
Da64302_003.tif	Steinlag 6017 i Røys 6.	sørvest	12.08.2022	Philip N Wood
Da64302_004.tif	Steinlag 6029 i Røys 6.	sørvest	12.08.2022	Philip N Wood
Da64302_005.tif	Struktur 127 sør for Røys 2 med før utgraving.	nordøst	16.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_006.tif	Arbeidsbilde. Forhøyning under steinmasser Røys 2	sørøst	19.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_007.tif	Profil 2236 gjennom forhøyning 2209, forhøyning under Røys 2.	sør	25.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_008.tif	Profilkant mot nordvest i sjakt 1328 gjennom bunnen av Røys 1.	nordvest	29.08.2022	Ragnhild Sirum Skavhaug
Da64302_009.tif	Røys 5 før utgraving.	sør	08.08.2022	Philip N Wood
Da64302_010.tif	Steinlag 5071 i topp av Røys 5.	øst	09.08.2022	Philip N Wood
Da64302_011.tif	Steinlag 5046 i Røys 5.	øst	10.08.2022	Philip N Wood
Da64302_012.tif	Profil 661 gjennom forhøyning 3071 under Røys 3.	øst	30.08.2022	Philip N Wood
Da64302_013.tif	Foto av diverse nyere tids funn fra Røys 1.		01.09.2022	Philip N Wood
Da64302_014.tif	Foto av diverse nyere tids funn fra Røys 1.		01.09.2022	Philip N Wood
Da64302_015.tif	Foto av diverse nyere tids funn fra Røys 1.		01.09.2022	Philip N Wood
Da64302_016.tif	Oversiktsbilder av området før oppstart.	nordvest	25.07.2022	Hanne Bryn
Da64302_017.tif	Oversiktsbilder av området før oppstart.	nordvest	25.07.2022	Hanne Bryn
Da64302_018.tif	Oversiktsbilde lokaliteten rett etter avdekking.	nord	26.07.2022	Hanne Bryn
Da64302_019.tif	Røys 2 og 3 rett etter avdekking.	nordvest	26.07.2022	Hanne Bryn
Da64302_020.tif	Arbeidsbilde. Folk renser Røys 1.	sør	26.07.2022	Hanne Bryn
Da64302_021.tif	Oversiktsbilde Røys 1 etter fjerning av lag 1030. Topp lag 1057.	øst	08.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_022.tif	Oversiktsbilde av Røys 2 etter opprensing, og før fjerning av lag 2001.	øst	08.08.2022	Hanne Bryn

Da64302_023.tif	Oversiktsbilde Røys 2, etter fjerning av 2001. Topp lag 2019.	øst	10.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_024.tif	Oversiktsbilde Røys 1 etter fjerning av lag 1057. Topp lag 1123.	øst	10.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_025.tif	Oversiktsbilde Røys 2 etter fjerning av lag 2019. Topp lag 2076.	øst	11.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_026.tif	Utsiktsbilde. Feltet i forgrunnen og kalkbruddet i bakgrunnen.		12.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_027.tif	Utsiktsbilde i retning det store røysfeltet (ID 145484).		12.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_028.tif	Oversiktsbilde mens graving pågår.		12.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_029.tif	Oversiktsbilde Røys 3 etter rensing. Topp lag 3018.	vest	15.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_030.tif	Røys 1 etter fjerning av lag 1123. Topp av lag 1167 før fjerning.	øst	15.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_031.tif	Oversiktsbilde av Røys 2 etter fjerning av lag 2076. Topp lag 2100.	øst	15.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_032.tif	Oversiktsbilde Røys 3 etter fjerning av lag 3018. Topp lag 3031.	vest	16.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_033.tif	Oversiktsbilde Røys 2 etter fjerning av lag 2100. Topp lag 2157.	øst	18.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_034.tif	Oversiktsbilde Røys 2 etter fjerning av lag 2157. Topp lag 2188.	øst	19.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_035.tif	Oversiktsbilde Røys 2 etter fjerning av lag 2188. Topp forhøyning 2209.	øst	22.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_036.tif	Oversiktsbilde Røys 3.	vest	22.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_037.tif	Oversiktsbilde Røys 3, lag 3042.	nordøst	22.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_038.tif	Oversiktsbilde Røys 1 og lag 1209 etter fjerning av avskrevet 1197 i nordøst.	øst	22.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_039.tif	Oversiktsbilde Røys 1 etter fjerning av lag 1209. Topp lag 1238.	øst	23.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_040.tif	Oversiktsbilde Røys 3. Topp lag 3054.	vest	23.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_041.tif	Oversiktsbilde Røys 1 etter fjerning av lag 1238. Topp lag 1258.	øst	24.08.2022	Hanne Bryn

Da64302_042.tif	Oversiktsbilde Røys 1 etter fjerning av lag 1258. Topp lag 1273.	øst	25.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_043.tif	Oversiktsbilde Røys 3. Topp forhøyning 3071.	vest	26.08.2022	Hanne Bryn
Da64302_044.tif	Arbeidsbilde. Røyser under rensing.		28.07.2022	Hanne Bryn
Da64302_045.tif	Phil og stubben		24.08.2022	Hanne Bryn

Da64538

Filnavn	Motiv	Retning	Dato	Fotograf
Da64538_001.tif	Fotogrammetri av røysfeltet etter opprensing og før utgravning.	nord	08.08.2022	Hanne Bryn

NTNU Vitenskapsmuseet er en enhet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

NTNU Vitenskapsmuseet skal utvikle og formidle kunnskap om natur, kultur og vitenskap. Museet skal sikre og forvalte de vitenskapelige samlingene og aktivisere dem gjennom forskning, formidling og undervisning.

Institutt for arkeologi og kulturhistorie har forvaltningsansvar for automatisk fredete kulturminner og skipsfunn i Nordmøre, Trøndelag, nordlige Romsdal og Nordland til og med Rana. Instituttet foretar arkeologiske undersøkelser på kulturminner over og under vann, i henhold til kulturminneloven.

ISBN 978-82-8322-363-7

ISSN 2387-3965

© NTNU Vitenskapsmuseet
Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

www.ntnu.no/museum